

DOMBIRATOSI
ÁLTALÁNOS ISKOLA
története

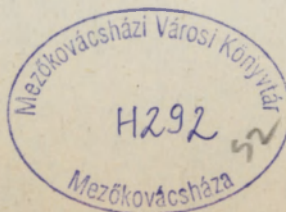
viszacsmlékesések és statisztikai adatok
alapján.

Készítették:

Kösségi Helytörténeti szakkör tagjai

1984.

HELYTÖRTÉNET ghg

2009 AUG. 13

B E V E Z E T É S

" En iskolám köszönöm most neked,
Hegy az eljött élet-csaták között
Tápláltad bennem az erőt... "

/ Ady Endre/

Iskola fogalma alatt általában valamilyen épületet értünk, de az iskolát tanárai és diákjai töltik meg eleven élettel. Az iskola életünk első munkahelye éppen ezért érthető, hogy egyszerre vonz és taszít, kellemes és kellemetlen emlékek fűződnek hozzá. Az iskola tényezőit egyöntetűen jellemzi, hogy a múltból a mába haladnak a jövő felé. Érvényes ez az intézményre, amely hagyományai nélkül gyökértelenné válik; a diákokra, a nevelő testületre. Szükség van ezért iskolánk múltjának megismerésére. Hiszen, hogy a múlt, iskolánk hagyományainak, elődeink alkotó munkájának megismerése erősíti falunk lakosságának egészséges lokálpatriótizmusát; az iskola helyes megítélését, hozzájárulhat az itt élők cselekvőkészségének, tenniakarásának felkeltéséhez és - szélesebb értelemben - hazaszeretetünk erősítéséhez.

A falu kialakulásának vázlatos története.

A mai Dembiratesről a XV. sz. elejéről van először feljegyzésünk. 1414-ben Belsevyrates alakban fordul elő, 1510-ben már Dembyrates, 1555-ben Dembyrathes, 1587-ben Dembiratus, 1660-ban Demirates, 1742-ben Dumirates, 1777-ben pedig Dumbyrates néven fordul elő.

A török hódoltságig Zeránd megyéhez tartozott. 1510. március 23-án Brandenburgi György érgróf kapta a királytól. Ekkor a Dembirates nevet viselte.

Dembiratest a török a XVI. sz. közepén elpusztította; Ahmet beglerbég 1552-ben annyira kirabelta a falut, hogy "nem tudtak egy dénár adót sem fizetni. 1552-ben három perta volt a helységben. 1553-ban is csak négy pertát róhatott meg a dióter, a többi mind szegény volt." Az 1555. évi összeírás szerint is csak 6 ferint adót tudtak fizetni. 1556-ban 12 telket számláló jószág volt Henyei István gyulai kapitány birtokában.

1560. évi összeírás szerint már 10 pertából álló kincstári birtok. 1563-ban 32 családot számoltak össze Dembiratesen. 1566-ban a gyulai vár bukása után Dembirates török hódoltság alá került. Ez időben nagyon kevés lakosa lehetett Dembiratesnek, azokat is az 1686. évi tatárpusztítás úgy szétszórta, hogy Dembirates megint pusztává lett.²¹ A karlócai béke után Dembirates a mutiniai uradalom része. A XVIII. sz. végétől Dembirates kincstári birtok lett s állandóan bérlek kezén volt. 1777-ben 2.500 Ft bért fizettek érte. Fényes Elek adata szerint: "at egész réna határ igen gazdag föld, s kevés benne a szik" /1839/²⁷. Ekkor a határ már telepések kezén van: a dehánykertészek a csongrádi Csény és a hevesi Pétervásár környékéről kerültek ide, valószínű ennek alapján nevezi a szájhagyomány a község legrégebben alakult utcáját ma is "Palóc" utcának /hivatalos neve Árpád utca/.

A dehánykertész község lakosainak száma 688 főt tett ki, akik mindannyian rk. vallásúak és magyarok voltak.

Nagy Lajos a múlt század eleji kiváló statisztikus emliti 1828-ban kiadott könyvében, hogy Csánád megyében fekvő Irates /Dum/ 16 házában 101 lelket számlál.

Fényes 1839-ben kiadott naplójában még úgy emlékezik meg Dembiratesről, hogy Dembegyházától északra fekszik 101 lakossal, 4144 mhold igen termékeny határral.³⁰

Dembirates népessége a múlt század közepén 618 fő volt. /ebből 310 férfi, nő 308, és 116 idegenajku élt a faluban./

3
Urasági ház 18, szellőrház 38, lelkeszi és tanítói lakás 1-1
volt.

Valószínű erre az időre tehető a falu közigazgatásának kialakulásának ideje is.

1850-ben már hivatalos adat mutatja, hogy működött a faluban előljáróság, 2 esküdt és 1 bíró is.

A község teljesen mezőgazdasági jellegű település volt és maradt napjainkig. Ipart a lakossági szolgáltatást ellátó kisipar képviselte.

A falu életét is meghatározza a környéken kialakult nagybirtokok hatása. Életében lényeges változást az 1944. szeptember 27-én történt felszabadulás hozott.

1950-ben bevezették a faluba a villanyt, 1953-ban új kulturház és mezei létesült.

Dombiratos területe 1833 hektár, népessége az 1949. évi népszámlálás szerint 1328 fő, az 1941. évi népszámláláshoz viszonyítva 2,7 tizeddel fogyott.

1949-ben 474 lakás volt a faluban.

1980. évi népszámlálás szerint a lakosság száma 1077 fő, a lakások száma 380.

1982-től Nagyközségi Közös Tanács működésével közigazgatás a közös Kevernes községgel.

AZ ISKOLA ALAPÍTÁSÁNAK, ÉPÜLETEINEK TÖRTÉNETE

/Visszaemlékezés alapján/

As, 1800-as évek közepeére tehát kialakul Dembirates falu közigazgatása is. 1850-ből hivatalos adat bizonyítja, hogy van a faluban 1 lelkész és 1 tanító lak. Egy rk. jellegű népiskola működik, amelyben egy tanító tanít 33 fiát és 30 leányt.

Busa Károly bácsi /86 éves, Lenin u. 35./ visszaemlékezése szerint az akkori iskola épülete a mai, Lenin utca II. számú épület helyén állt. Vertfalu, nádfedelel épület. /hogyan mikor épült nem tudjuk, már a bácsi szülei sem emlékesnek rá, hogy milyen volt, csak úgy, hogy "rég" volt. 1896-98. években épült egy új, 2 tantermes iskola, még mindig nádfedelel. A Lenin utcai "rég" iskola, épületét pedig községházának használták. 1904-ben épült a jelenlegi I. számú iskolaépület 2 tanteremmel, 1 irodával, továbbá akkor építették a hivatalsegéd lakást is. /jelenleg pedagógus szolgálati lakás az iskola udvarán/ Ez már téglából készült, cserépfedelel épület. A téglát helyben égették /jelenleg a téglagyártó gödör már betöltődött, az iskolaszövetkezet használja mg. termelés céljára, még látható a mélyedés helye./

1926-ban újjáépítik az időközben tatarozás hiánya miatt erősen lepusztult, 1890-es vertfalu, régi iskolaépületet. Téglából készül, 3 tanterem és 1 tanítói lakás található benne. Akkor épül a jelenlegi tanásház épülete, a jegyzőlakás /jelenleg orvos szolgálati lakás/ és az eddig községházaként használt legrégibb iskolaépület helyén is felépítenek egy évedaépületet, 1 lakással és 2 foglalkoztató teremmel. Lassan kialakult a jelenlegi faluközpont képe.

Évek hosszá során át változás nem történik. Van 2 iskolaépület, 1 éve-
ca, 1 tanítói és 1 évenél szolgálati lakás. /2 szobásak/. Az épületbe a villanyt 1950-ben a község villamosításakor vezetik be. Mind az 5 tanterembe 2-2 szál villanykörte jut.

1964-ben épült a jelenlegi éveda épület és akkor az évenél szolgálati lakást napkésietthenes konyhának alakították át.

Az I. számú épület egyik tanteremből 1 nevelői szobát választottak le.
/2X3 m méretű/

1964-65. tanév nyarán a régi olajos padlókat parkettára cserélték.

1971-ben a régi vegyestüzelésű vaskályhát olajkályhával cserélték fel. A jelenlegi energia helyzet miatt 1980 januártól a tanteremekben ismét szénttüzelés van. 1972-ben épült az iskola udvarán a száját és egy ép középületek vizellátását biztosító ártózikát és hidrofór.

1971. II. számú, 1974. III. számú, 1975-ben az II. számú iskolaépületek régi ablakait cserélték ki.

1976-ban a régi bikaistálló és tüzelő szertár helyén egy 80 m² alapterü-

letű tornatermet építettünk, öltözőkkel ellátva. Ez a létesítmény jelentősen segíti a testi nevelés követelményeinek megvalósítását.

1979-ben a "Nemzetközi gyermekév" tiszteletére az I. számú épület padlás-terében létesült egy 24 m² alapterületű uttörőszoba és könyvtárhelyiség. Egy bituasenes kőzilabda pálya /32 x 16 m/, futópálya 160 m, egyéb tornaszerek /nyújtó, korlát, atb./ nyertek elhelyezést a sportudvaron. Létrehozásukban jelentős szerepet játszott a falu lakosságának önzetlen társadalmi munkája, összefogása.

1982-ben szintén társadalmi munkában építettük fel "Iskolaszövetkezeti" beltérrel a III. számú épület mellett. Alapterülete 32 m². Berendezését a mezőkevegyészházi ÁPESZ biztosította.

As épületek berendezései fokozatosan korszerűsödtek, a régi berendezési tárgyak közül szinte semmi nem maradt.

AZ ISKOLA HIVATALOS ELNEVEZÉSE ÉS MŰKÖDÉSE

/Visszacélkozás és okirat alapján/

1839-ben Dombiratesnak aégosak 101 lakosa van, 1841-ban Dombirates aég aindig kincstári birtek, amelyet bérbeadtak Ráth Józsefnek. Ráth 1200 sheldat dehánytermesztőknek ad bérbe. Valószínű, ez idétől szaperedik meg a község lakossága.

1850-ben már: rk. jellegű "népiskola" működik a faluban. 1 tanítóval, valószínűleg 4 osztályos volt.

A császárság és az egyház közötti 1855-ös konkerdátum /egyezaény/ es összes hazai iskolák felügyeletét a klérusra bizta. A tanügyigazgatást teljes centralizmus és szélsőséges antidemokratizmus jellemezte. A helyi önkormányzat szerveinek seani beleszólása nos volt az ektatásügybe, csak az iskola fenntartási költségeihez járulhatott hozzá.

Dombiratesen - mivel kincstári birtek - állami iskola volt, már az alapítástól fogva.

Hazánk első népektatási törvénye, az 1868. évi XXXVIII. törvényeikk elírta, hogy minden 6-12 éves fiu és leány mindennapos iskolai és 12-15 évig ismétlő iskolai tankötelezettségét.

Elsőzör intézkedik hazánkban ez a törvény arról, hogy egy tanító, egy osztályban egyszerre maximálisan mennyi gyereket taníthat. /V. fejezet/ A törvény meghatározza az elemi népiskolában tanítandó tantárgyakat. Ezek közül első a hit- és erkölostan.

A heti kötelező óraszámot a mindennapi iskolában 20-25 órában, az ismétlő iskolában pedig hetenként télen 5, nyáron 2 órában állapítja meg. Sajnos Eötvös József vallás és közektatásügyi miniszter helyes elképseleéseiből Dombiratesen is jóval kevesebb valósult meg. Az iskola 1898-ig továbbra is 4 osztályos maradt, ismétlő iskola csak 1911-től volt. Tankötelezettség megvalósítása pedig jészerivel a felszabadulásig váratott magára.

Az iskola tehát, 1898-tól 1940/41. tanévig 6 osztályos. Elnevezése: "Dombiratesi a. kir. állami, elemi mindennapi iskola."

1940/41. tanévtől már 7. osztály is van.

1941/42. tanévben már 8. osztály is van és ezzel 8 osztályos lesz az iskola.

Elnevezés: "Dombiratesi állami népiskola"

1945-ben az elnevezés: "Dombiratesi állami népiskola és a válle kapcsolatos általános iskola".

1947-től a hivatalos megnevezés: "Dombiratosi Állami Általános Iskola".
1850-től az összeírásból tudjuk, hogy akkor 1 tanítója és 63 tanulója
volt az iskolának, az eltelt 105 évről nincsenek adataink.

1955/56. tanévtől 1985/84. tanévig az alábbi tanulólétszám és tanuló-
csoportok alakultak:

Tanév	Tanulók létszáma	Tanulócsoporthat- száma	Ebből	
			összevont	osztott
1955/56	208	5	4	1
1956/57	200	5	4	1
1957/58	196	5	4	1
1958/59	202	5	4	1
1959/60	203	5	4	1
1961/62	205	8	-	8
1962/63	201	7	1	6
1963/64	195	7	1	6
1964/65	185	7	1	6
1965/66	176	7	1	6
1966/67	171	7	1	6
1967/68	178	7	1	6
1968/69	166	6	2	4
1969/70	151	6	2	4
1970/71	141	6	2	4
1971/72	150	6	2	4
1972/73	125	6	2	4
1973/74	122	6	2	4
1974/75	120	7	1	6
1975/76	110	6	2	4
1976/77	108	5	3	2
1977/78	108	6	2	4
1978/79	109	6	2	4
1979/80	100	6	2	4
1980/81	88	6	2	4
1981/82	89	6	2	4
1982/83	89	7	1	6
1985/84	84	7	1	6

39 év alatt a létszámosökkenés 59,7%. Magyarázható ez a megváltozott
életkörülményekkel, a falu lassu elöregedésével, az urbanizáció hatásával

8

**Az iskolában dolgozó pedagógusok létszámának,
képzésének alakulása.**

Alapításától 1898-ig egytanarús volt az iskola. Tanítójának csak a vezetékneve maradt fenn Odráder..... nevét később Várkövire magyarosította. Haláláig a községben tanított, sírja a helyi temetőben van.

Nyerges János bácsi /91 éves, Kossuth u. 51./ visszaemlékezése szerint fiatalon az 1848-as szabadságharc után Aradról jött a faluba, 48-as henvő volt.

1898-ban jött a második tanító: Salamon Béla. 1-2 év múltán Salamon helyett jött Krajzler Lajos, majd később az elhunyt Várköv /Odráder/ helyére Győri Péter.

1904-től már 4 fő tanítóval működik a 6 osztály.

Igazgató: Krajzler Lajos

Tanítók: Győri Péter, Rátky Istvánná, Rátky István.

1910-ben került megbírástara Fikker Aurél.

1915-ben meghalt Krajzler Lajos, helyette Győri Péter lett az igazgató, aki 1919-ben szintén elhalálozott. Mindketten a község temetőjében nyugszanak. Sajnos sírjuk már nem lelhető fel.

1919-ben Rátky Istvánt nevezték ki igazgatónak, de már 1920-ban feleségével együtt áthelyezték Mezőkevecskésre.

1920-ban Fikker Aurél lett az igazgató. A visszaemlékezések szerint szélelő körű, jól képzett szakember volt, akit 1930-ban Székesfehérvárra visznek tanfelügyelőnek.

1919-ben kerül az iskolához tanítónak Philipp Ferenc és Berecz István.

1920-ban: Pöldvári Béla, Piller Anna, Császár Katalin, Sipos János a tanítók.

1921-24-ig: Makk Aladár, Fekete Erzsébet, Lakatos Erzsébet kerültek az iskolához.

1923-ban: Paulisinecz .../?/ és Ökrös Olga.

1924-ben: Jankevich Ferenc tanító

1925-ben: Kovács Pál, Dr. Kissné Paletai Margit

1926-ban: nevezik ki Juhász Gábort és Siba Erzsébet tanítókat /Siba a nevét később Zemberira magyarosította/

1929-ben : Szajkó Rózsa jött.

1930-ban: Kovács Pál

1931-ben pedig Fekete Erzsébetet áthelyezték.

1931-ben jött Grosznerik József, de már 1932-ben elhelyezték.

1930-33-ig Juhász Gábor megbízott igazgató, 1933-ben kinevezik. Ezt a megbízatását egészen 1948-ig tölti be. 1933-ban jött Margitai László helyettes tanítói kinevezéssel.

1935-ben Szajkó Rózát Mezőkovácsházára, 1937-ben Margitai Lászlót Vég-
egyházára helyezik.

1937-ben kerül az iskolához: Köln Ödön, Bogdán Kálnanné és Nevesi Mar-
git.

1943-ban Köln Ödönt és Nevesi Margitot áthelyezik, helyettük jön Jaksa
Balázs.

1947-ben tanító Áronson Gábor

1949- 1951-ig igazgató Kárpáti György. Az ő munkásságához fűződik az
első tornaterem és sportudvar létesítése az iskolában.

Tanítók: Katona Kornélia , Katona Mária, Ferenczi Sarelda, Bartha Bá-
lint, Juhász Gábor.

1951-től 1962-ig /haláláig/ igazgató Simon László. Tanítók: Kereai
Erzsébet, Tébiás Jusztinia.

1955-től - 1984-ig az alábbi nevelők dolgoztak az iskolában:

S.sz.	Név:	Munkába lé- pésének ideje	Munkaviszony megsz. ideje	Tanóvek, amit az is- kolában elt.
1.	Simon László	1951. VIII. 31.	1962. I. 1.	
2.	Juhász Gábor	1921.; 1951.	1949.	
			1961. VIII. 1.	
3.	Simon Lászlóné	1952. VII. 1.	1961. VIII. 31.	
4.	Bálint Ilona	1953. VII. 1.	1956. VII. 1.	1953-56.
5.	Varga Erzsébet	1954. VII. 1.	1956. VII. 1.	1954-56.
	Szalay Sándorné			
6.	Szalay Sándor	1954. III. 5.	1956. VII. 1.	1954-56.
7.	Hagyaihály Magdolna	1956. VII. 1.	1961. IX. 1.	1956-61.
8.	Sánta Irén	1956. VII. 1.	1961. IX. 1.	
9.	Peszt József	1956. IX. 1.	1957. II. 23.	1956-57.
10.	Bessenyei Jenőné	1957. VII. 1.		
	Szerádi Eszter Mária			
11.	Ferencsik Károlyné	1958. IX. 27.	1963. X. 7.	1958-63. 1963-64. megkezdte 1960-62.
12.	Hoffmann ÉVA	1960. VIII. 1.	1962. VII. 1.	

S. sz.	Név	Munkába lépésének ideje	Munkaviszony megsz. ideje.	Tanév, amit iskolának el töltött
13.	Simon Erzsébet	1960. IX. 5.	1962. II. 16.	1960-62.
14.	Angyal János	1960. IX. 12.	1963. VIII. 1.	1960-63.
15.	Sócsa László	1960. IX. 1.	.	.
16.	Fuskás Lajos Zoltán	1961. VIII. 1.	1967. VIII. 15.	1961-66.
17.	Karsai Mihály	1961. VIII. 1.	1962. VII. 1.	1961-62.
18.	Kovács Pireka	1961. X. 16.	1962. VII. 31.	1961-62.
19.	Oláh Lajos	1962. II. 16.	1962. VII. 31.	1961-62.
20.	Dr. Muhari Dezsőné	1962. VII. 1.	1962. VIII. 31.	.
21.	Gabnai Ibolya	1962. VIII. 1.	1963. IV. 1.	1962-63.
22.	Fergács Zoltán	1962. VIII. 1.	1962. VIII. 1.	1972. VIII. 1.
23.	Gátszegi Ferencné Nagy Irén	1962. XI. 22.	1964. VII. 1.	1962-66.
24.	Juhász Gáborné Bugyi Erzsébet	1963. I. 1.	1977. IX. 30.	1963-77.
25.	Szőnyi Erzsébet	1963. VIII. 1.	1964. VIII. 1.	1963-64.
26.	Juhász Erzsébet	1963. VIII. 1.	1963. VII. 1.	1963-64.
27.	Nyári József	1964. I. 1.	1964. XII. 1.	1963-65.
28.	Nagy Zoltán	1964. VIII. 1.	1965. IV. 20.	1964-65.
29.	Ágoston Sándor	1964. IX. 1.	1965. IX. 1.	1964-65.
30.	Póva Sándor	1964. IX. 1.	1964. XII. 31.	1964-65.
31.	Hunyadvári István	1964. IX. 1.	1964. XII. 31.	1964-65.
32.	Vörös Magdolna	1964. XII. 1.	1965. VI. 30.	1964-65.
33.	Kole Julianna	1965. II. 1.	1965. VI. 30.	1964-65.
34.	Kabóci Andrásné Elvadász Sarolta	1965. II. 1.	1968. VI. 30.	1965-68.
35.	Gergely Mihályné Csabai Margit	1965. VIII. 1.	1972. VIII. 15.	1965-72.
36.	Árnyolán Lucrecia	1965. VIII. 25.	1966. VI. 30.	1965-6.
37.	Szabó Mária	1965. VIII. 1.	1968. IX. 1.	1965-68.
38.	Bugyi Mária	1965. VIII. 31.	1966. I. 31.	1965-66.
39.	Tóth István	1966. III. 7.	1966. VI. 30.	1966-67.
40.	Póva Sándor	1966. IX. 1.	1967. IX. 1.	1966-67.
41.	Lóvai Péter	1966. VIII. 1.	1967. VIII. 1.	1966-67.
42.	Szabó Béla	1967. IX. 16.	1969. VII. 31.	1967-69.
43.	Hetz Györgyné	1967. IX. 16.	1968. VIII. 31.	1967-68.
44.	Litevaski Ferenc	1968. VIII. 1.	1975. I. 31.	1968-75.
45.	Szegedi Gyuláné Juhász Julianna	1968. IX. 1.	1973. VIII. 15.	1968-73.

12

Igazgatók voltak: 1951-től - 1962-ig **Imen Iászló**
 1962-től - 68-ig **Puskás Zoltán**
 1968-től - 1969-ig **Metz Györgyné ab. ig.**
 1970-től - 1975-ig **Lifovszki Ferenc**
 1975-től **Dr. Muhari Dezsőné**

Visszaemlékezések és törzskönyvi adatok alapján hozzá az iskolában végzett képzés nélküli nevelők száma, névszerinti felsorolása, de fontosnak éreztem min emki nevét megemlíteni, aki vállalta Dea-bíráskodás a nem könnyű, gyakran csalódásokkal teli, de mindig megárgulatu és hitet kívánó tanítói hivatás rögös útját.

A soknev mutatja, hogy szinte az egész iskola fennállása óta nagy a fluktuáció, az elvándorlás. Kevés a törzstagek száma.

A pedagógus hivatás körüli, 1964-re kialakult országosan jellemző problémák mellett a helyi lakás, és munkakörülmények, életkézbeli nehézségekkel tudna magyarázni az adatok tükrözte tényeket.

Legszorosábbnak az alábbi táblázat adatait tartom, amely a szakképzettségbeli megoszlást mutatja. A számok a gúkért beszélnek.

Tenév	Tanár	tanító	Kép. nélk. nevelő	Tanerő összes létszáma
1955/56.	1	5	-	6
1956/57.	1	5	0	6
1957/58	-	6	-	6
1958/59	-	5	1	6
1959/60	-	4	2	6
1960/61	-	4	4	8
1961/62	2	3	4	9
1962/63	4	2	6	12
1963/64	3	2	6	11
1964/65	-	2	6	8
1965/66	-	4	7	11
1966/67	1	5	5	11
1967/68	1	5	2	9
1968/69	1	5	-	9
1969/70	3	2	1	6
1970/71	-	4	4	8
1971/72	-	4	4	8
1972/73	1	4	4	9
1973/74	1	4	5	10
1974/75	1	4	5	10
1975/76	4			
?	1	3	6	10

Tanév	Tanár	Tanító	Kép. nélküli nevelő	Tanerő összesen
1976/77	3	4	3	10
1977/78	2	4	4	10
1978/79	3	4	3	10
1979/80	4	4	2	10
1980/81	4	4	-	8
1981/82	3	5	2	10
1982/83	3	4	3	10
1983/84	3	4	3	10

Technikai dolgozók, hivatalszolgák, az iskolában

1906-ig nincsenek adataink
 1906-ban .1 évig Szabó Ágnes
 1906-1919. Hajdú János
 1919-1956. Buda Lajos
 1956-57. . munkás Béla, Feder István, D. Nagy Pál váltják egymást.
 1957-1978. Verik Pál
 1980-ban Bejencséné helyett Kemlyci Istvánné került az iskolába.
 1981-től Annus László fűtő és karbantartó munkakörébe került felvételi-
 re.

Helyettesítésben: 1964-ben alakult.
 Szakácsnők : Pruba Józsefné 1964-1976.
 Verik Pálné 1962-1982
 Tóth Antalné 1975-
 Horváth Andrásné 1963-
 Kenyhalány : Mallai Józsefné 1979-

Az iskolaépületek, létesítmények bővülése hozta a technikai dolgozók létszámnövelését.
 Munkájuknak fontos része van -és feltétele is- a nevelő-ektató munka megfelelő körülményeinek biztosításában. Szorgalmuk, figyelmük a nevelőtestülettel való bensőszerű és lelkiismeretes együttműködésük része és segítőtje mindazoknak az eredményeknek, amelyeket eddigi munkánk során fel tudunk mutatni.
 Munkájuk, tevékenységük feltétlen megbecsülést érdemel.

Élet és munkakörülmények alakulása az iskolánkban.

Szemléltető és audevizuális eszközök.

A régi iskola ellátottságáról nincsenek adataink. Valószínűleg a kor mindenkeri jellemzőit magánviselte a mindenkeri iskola. Egykeri diákok visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy a gyerekek a könyvet és a palatáblát a gyűkkel hozták az iskolába. Füzetet, tintát, tollat az iskolában kaptak. Est nem lehetett hazavinni. Csapán térképek, képek iskolai jelenlétére emlékesnek vissza.

1955-től állnak rendelkezésünkre törzakönyvi adatak:

1955-ben volt:	Diapozitiv vetítő	1 db
	rádió	1 db
	hangszóró	2 db
	rikroszkóp	1 db
	telefon	1 db
	harmónium	1 db

Fizika és kémia, biológiai szertár alap felszerelése

1960-ig ez bővült némi földrajz és matematikai szemléltető eszközökkel. Egyéb változás nincs.

Testneveléshez:	hászórúd	1 db
	hászókötél	2 db
	gyűrűhinta	1 db
	ugrészekrény	1 db
	ugrészőnyeg	1 db
	magasugró állvány	1 db

1960-65-ig az előző felszerelés bővült.

1962.	néma mozgó filmvetítő	1 db
1960.	írógép	1 db

1965-70-ig beszerezett szemléltető eszközök:

1965-ben	magnetofon	1 db
	lemezjátszó	1 db
	Filmvetítő hangos	1 db
	néma selejtesve	
	harmónium selejtesve	

1967-ben még egy rádiót kap az iskola

1970-75-ig történt változás:

- 1970-ben televízió 3 db van az iskolában
- magnetofon 3 " "
- 1975-ben mikroszkóp 3 " "
- légpuska 3 " "

1975-1980-ig a szeml. eszk. gyarapodása:

- televízió 4 db van az iskolában
- közülük 1 db színes /Magyar Szabványügyi Hivatal ajándéka/
- diavetítő 4 "
- magnetofon 5 "
- fejhallgatók 30"
- episzkép 1 "

1980-1985-ig jelentős változást hozott az új tantervek bevezetése. Alapfelszerelési jegyzékben felsorolt eszközök beszerzése megfelelő szinten tart. Jelentős a magnetofon kazetták, irásvetítő, transzparenszek oktatást segítő munkája.

Irásvetítő 1980-ban 1 db volt az iskolában, 1984-re már 3 db. Technika tantárgy tanításához is rendelkezésre állnak a szükséges alapfelszerelések.

3 tantermet indítottunk a szaktanterem lehetőségek szerinti kialakítása felől:

1. biológia-földrajz-történelem
2. matematika-fizika-kémia
3. ének-rajz- gyakorlati

Magtételés szerint az iskola és környezete rendezett, parkosított, esztétikus.

Technikai dolgozók számára van pihenőszoba, nevelői szoba. Sajnos szertárok nincsenek, eszközök tárolására szekrényekben történik.

Lakáskörülmények:

Iskolánk első tanítói számára sem volt szolgálati lakás. Saját házukban vagy bérlakásokban laktak.

1926-ban épült 1-1 kétszobás tanítói és é. ö. női szolgálati lakás. Ezek hosszú során át a tanítók lakáshelyzetének megoldására szinte semmi nem történt. Maradt az albélet.

1963-ban vásárolt a Tanács egy 2 lakás kialakítására alkalmas hazat, 1968-ban pedig egy újabb 2 lakás kialakítására alkalmas adó épületet.

1975-ban átadták lakhatásra, 1 nevelőnek, a körzeti rendőri mb. szolgál-
lati lakást. 1976-tól a hivatalos-évi lakást is nevelői lakás céljára
használguk fel.

Jelenleg 7 fő nevelő számára van szolgálati lakást A Dézsau. 10. sz.
alatti 2 szobás lakásban 3 fő egyedülálló nevelőt helyeztünk el "szolgá-
lati szoba" biztosítása címén. A konyha, folyosó, fürdőszoba használata
közös.

Jelentős fejlődés, hogy a lakásokban van fürdőszoba.

Sajnos a Dézsa u. 10. sz. és a Lenin u. 55. sz. alatti szolgálati la-
kakok külseje nagyon elhanyagolt.

1 nevelő lakik saját háztan.

A bérék 300 Ft területi pótlókból és 3. 800 Ft átlagbéréből tevődnek
össze. A kezdő fiatalok fizetése ettől kevesebb.

Munkaköri bértáblázat

Munkakör	létszám	kulcs- szám	Munkavisszony- ban töltött év	Alapbér	Pótlók	Összesen
Tanár II.	1	3027	23	5650	1400	7050
Tanár II.	2	3029	5	3350	600	3950
Tanító II.	1	3031	33	5900	1300	7200
	1	3031	28	4300	300	4600
	1	3032	22	4000	1400	5400
	1	3039	6	3350	800	4150
Kép. nél. nevelő	3	3051	1-2 év	2000	500	2500

17

**ISKOLAI ÉLET, KULTURÁLIS ÉS KÖZELETI TEVÉKENYSÉG,
SZEREP**

Minden társadalom számára fontos az ifjúság hivatalos ideológiai alapon álló nevelése. Eppen ezért a tanítói pálya mindenkor tartalmas és tartalmaz politikai elemeket is, ezek^{kel} a mindenkeri társadalmi elvárások tükröződnek és nyomon követhetők a dembiratoni iskola életében is.

Az 1800-as évek végétől és az 1900-as évek elejéig a régi diákoknak elsősorban a fegyelmelésével kapcsolatos emlékek maradtak fenn: "Tudni kellett, mert megverték az embert úgy, hogy ottul lődült." Minimális ismereteket kaptak, mechanikus gyakorlással /pl. egyszerű/. A tanítás mindig kezdődött osztályokban, falyt. A faluban az iskolának igen kicsi értéke és tekintélye lehetett. Dembiratoni közelében két gazdag földbirtokos család élt, a lakosság jó része náluk cs léteskedett, de egyetlen ember sem emlékszik, - adatot sem találtam - hogy valaha, valami nédon támogatták volna az iskolát. /a templom berendezésénél már megtalálható anyagi támogatásuk nyoma, jele, emléke/

A tanítók személyével kapcsolatos emlékek pozitívak. A tanulást nem sokra becsülték ugyan, de a tudást, amit a tanító képviselt, azt igen. Általában tisztelettel emlékeznek a régi tanítókra. Igaz gazdasági helyzetük és elég sajátos: gazdaságuk, földjük, saját hazuk volt a faluban. /pl. Krajzler Lajos, Győri Péter, Miksa Aurél, Juhász Géber, Dr. Kissné Pálai Margit, Kón Ödön/ A faluban nagy volt a tekintélyük, de a környező földesurak nem fogadták be őket, baráti körükbe.

A tanítás mellett jelentős közművelődési munkát végeztek, mert az általuk szervezett szindarabokra, énekkarra szívesen emlékeznek vissza az emberek még ma is. A kor követelményeinek megfelelően közülük kerültek ki a kárterek, levételektatók. Rézesei voltak a falu közéletének.

A felszabadulás jelentős változást hozott. Mőtt az oktatás színvonala. /Itt nem a tanítók egyéni munkájára gondolok, hanem az új tantervekre./ 1946-ban új tanterv jelenik meg az iskolában, amely a demokratikus közoktatás nagy eredménye. Mezőgazdasági és ipari ismeretek tanítását is tartalmazza.

1950-ben ismét új tantervet vezettek be, amely marxista-leninista szellemben készült.

1961. évi III-as törvény szellemében megjelenik a nevelési terv. Átdolgozzák a tananyagot is.

1972-ben MSZMP KB. határozata értelmében ismét továbbfejlesztették az oktatást. Jelenlegésekkel az új tantervekkel dolgozunk.

A tanulás mellett ma is jelentős iskolánkban a kulturális tevékenység, szorgalmi munka. Élénk az áttörésvetés. Az iskola hagyományai között szerepel a nemzeti ünnepekről való méltó megemlékezés, klubdelutának, fenyőünnep, farsangi bál, szülők bálja, gyermeknap vásár megrendezés, áttörésvetés, ballagás. Ezek az események a falu életében, megmozgatják a felnőtt lakosságot is. Tudatosan törekszünk, hogy az iskolánk legyen a falu egyik kulturális központja. E munkához tartozik a Szülői Munkaközösség működtetése. A HMF helyi szervezete és Békés megyei Bizottsága segítségével a 8 éven át aktív munkaközösségi munkát végző szülők számára az iskola erkölcsi elismerést tud biztosítani. "Kiváló" - és "Érdemes Társadalmi Munkás" érdemérem juttatásával. Az iskola maga is alapított emléklakettet "Kiváló Szülői Munkaközösségi munkáért".

A gyermekek közéletiségre nevelése terén nagyon értékesnek ítéljük meg a szülők ilyenirányú je példáját. Erre szervezőmunkánkkal igyekszünk is alkalmas teremtani.

A jelenlegi nevelétestület jó példájával jár elöl. A le neveléből 6-8 fő aktív KISZ-tag, 1 párttag, 2 tanács tag van, többen a HMF, Vöröskereszt és Nőbizottsági tagok. Tehát aktívan részt veszünk a falu közéletében.

Falugyűlés szervezésétől a környezetvédelmi munkáig a nevelétestületre mindig lehet számítani. Természetesen az esetek többségében a tanítókkal a gyerekek együtt dolgoznak.

Megítélésen szerint iskolánk ma képes arra, hogy a falu szellemi életének egyik bázisa, szervezője legyen.

Különös jelentősége van napjainkban a szabadidő helyes felhasználására nevelésnek. Ezirányú törekvésünket mutatja a szakkörök alakulásának bemutatása is, vagy az iskolai könyvtár adatai.

Tanév	Szakkörök száma	Szakkörök megnevezése	Tagok létszáma
1955/56.	1	Földrajz	19
	1	kézimunka	24
1956/57.	1	kézimunka	20
1957/58.	1	kézimunka	16
1960/61.	1	kézimunka	21
	1	spertkör	47

Tanév	Szakkör száma	Szakkörök megnevezése	Tagok létszáma
1961/62.	1	kézimunka	25
	1	sportkör	65
1962/63.	1	kézimunka	1
	2	sportkör	2
1963/64.	1	barkácsoló	
	1	mezőgazdasági	
	2	sportkör	
	1	bábjáték	
1964/65.	1	mezőgazdasági	12
	2	sportkör	35
1966/67.	2	helytörténeti	20
	1	barkácsoló	18
	1	tűzeltő	12
1967/68.	1	helytörténeti	18
	1	barkácsoló	
	1	tűzeltő	15
1968/69.	1	helytörténeti	20
	1	barkácsoló	23
	1	tűzeltő	16
1969/70.	1	helytörténeti	20
	1	barkácsoló	20
	1	tűzeltő	16
	1	levelező	18
	1	henvédelmi	20
	1	helytörténeti	12
1970/71.	1	eressz levelező	17
	1	szenléltető eszköz készítő	24
	1	henvédelmi	20
	1	tűzeltő	14
	1	helytörténeti	14
	1	eressz levelező	18
1971/72.	1	szenléltető eszköz készítő	18
	1 h	henvédelmi	16
	1	tűzeltő	14
	1	helytörténeti	15
1972/73.	1	eressz levelező	18
	1	szenléltető eszk. készítő	15

Tanév	Szakkör otára	Szakkör megnevezése	Szakköri tagok
	1	henvédelmi	25
	1	tűzoltó	14
	1	bélyeggyűjtő	20
1974/75.	1	helytörténeti	15
	1	eress levelező	12
	1	henvédalmi	19
	1	tűzoltó	14
1975/76.	1	báb	20
	1	eress levelező	19
	1	tűzoltó	14
1976/77.	1	báb	15
	1	tűzoltó	14
	1	kósimunka	15
1977/78.	1	báb	15
	1	tűzoltó	24
	1	kósimunka	13
1978/79.	1	báb	15
	1	tűzoltó	24
	1	kósimunka	13
	1	egészségügyi	15
1979/80.	1	báb	15
	1	tűzoltó	16
	1	kósimunka	15
	1	egészségügyi	16
1980/81.	1	egészségügyi	13
	1	tűzoltó	14
1981/82.	1	egészségügyi	11
	1	tűzoltó	14
1982/83.	2	háztartási	15
	1	egészségügyi	15
	1	tűzoltó	14

Az iskolai könyvtár állományának alakulása

Tanév	Könyvtári állomány	Kölcsönzött kötetek száma	Olvasó tanuló száma
1960/61.	325	305	97
1961/62.	354	190	100
1962/63.	354	190	105
1963/64.	342	76	34
1964/65.	376	292	110
1965/66.	476	329	107
1966/67.	514	200	102
1967/68.	533	547	135
1968/69.	412	345	103
1969/70.	420	459	101
1970/71.	852	840	118
1971/72.	882	418	76
1972/73.	882	418	94
1973/74.	1066	485	83
1974/75.	443	379	98
1975/76.	769	979	110
1976/77.	574	684	107
1977/78.	641	742	108
1978/79.	674	635	108
1979/80.	757	642	100
1980/81.	842	483	89
1981/82.	876	234	89
1982/83.	903	342	87
1983/84.	1113	537	63

Tanulmányi munka a legjobb és legrosszabb
eredmények tükrében

Tanév	Tanulók létszáma	5-ös átlag- ered. száma	Bukott tanulók száma
1955/56.	208	4	18
1956/57.	200	12	22
1957/58.	198	14	12
1958/59.	202	16	15
1959/60.	302	13	15
1960/61.	194	13	9
1961/62.	205	21	5
1962/63.	201	17	1
1963/64.	195	20	1
1964/65.	185	20	6
1965/66.	176	23	-
1966/67.	171	21	2
1967/68.	178	18	-
1968/69.	166	20	4
1969/70.	151	12	-
1970/71.	141	23	6
1971/72.	130	13	4
1972/73.	125	26	3
1973/74.	122	25	-
1974/75.	120	25	-
1975/76.	110	2	-
1976/77.	108	7	2
1977/78.	109	6	-
1978/79.	109	8	3
1979/80.	100	7	-
1980/81.	88	5	1
1981/82.	85	3	1
1982/83.	89	1	4
1983/84.	84	4	7

8. osztályt elvégzett tanulók pálya- és iskolaválasztásának, továbbtanulásának alakulása 1973-83-ig

Éves	Gimnázium	Szaközépiskola	Szakm.kép.		Továbbtan. letszáma	Osztály letszáma
			ip.	ug.		
1973/74.	1	2	9	3	15	15
1974/75.	3	5	4	2	17	18
1975/76.	-	5	6	2	13	15
1976/77.	2	2	2	1	7	7
1977/78.	2	3	6	1	12	12
1978/79.	-	8	5	6	17	18
1979/80.	3	2	8	3	16	16
1980/81.	3	3	4	3	13	14
1981/82.	4	2	6	1	13	13
1982/83.	2	-	2	3	9	10

Napjainkban nekünk talán a legnagyobb gond a rendszeres, kitartó tanulmányi munkaégyzés, akarat megfeszítés képességének hiánya. Ez nem csak az iskolai nevelés kérdése.

Elért eredményeinkből erősítve, a gondok megoldási módját kutatva az a törekvésünk, hogy tanulóinkban olyan folyamatos, önálló művelődési, tájékozódási készséget alakítsunk ki, mely nem csupán ismereteket integrál, hanem gondolkodásmodort, megatartást, eszelekvést formál. Azt szeretnénk, hogy a társadalom azon tagjai közé tartozzanak, akik egész életükön át aktív kapcsolatot tartanak fenn a kulturával, a közművelődéssel és felnőve - szülőként, nagyszülőként - az iskolával is.

A gondolkodás, a munkaszerelés, a felelősségteljes megatartás egyik formálója az iskola, központi alakja a pedagógus. A pedagógusok munkájának politikai értékelését pártunk így adta meg VIII. kongresszusában:

" A szocializmus teljes felépítését folyó harcnak mind fontosabb szintereivé válnak az iskolák, egyetemek. Nemcsak azért, mert itt formálódik a jövő nemzedéke, hanem azért is, mert az iskola, a pedagógusok hatasköre ma már messze túlelé az iskola falain, kiterjedt szinte az egész társadalmi életre. Az új ember formálásában a tanítók, a tanárok a legfontosabb tényezők, a párt harcoktársai. " / 1 /

" Némelyik embernek hite van; másnak véleménye."

/Michael Frayn/

Pedagógus nem élhet hit nélkül:

" A lankák kanyargós, fáradtságos ösvényein is
Látunk kell
Azokat a távoli, de egyszer már
oly közeliként meglátott csucákat.
Az embernek az élet elviseléséhez
kell a hit,
tehát ha úgy tetszik, igenis
fiziológiai értéke van!"

/Hesterházi Lajos/

Nagaa abban reménykedem, hogy a gyűjtőmunkánk is
beszárul, az iskola, a tanítók társadalmi megbe-
csüléséhez.

Dombiratos község népszámlálási lakossági adatai
1870-1980-ig tízévenként^x

ÉV	LAKOSSÁG SZÁMA
1870-ben	1159 fő
1880-ban	1234 fő
1890-ben	1242 fő
1900-ban	1403 fő
1910-ben	1363 fő
1920-ban	1532 fő
1930-ban	1669 fő
1941-ben	1628 fő
1949-ben	1563 fő
1960-ban	1673 fő
1970-ben	1363 fő
1980-ban	1077 fő

x 1970. évi népszámlálás E. Békés megye adatai Bp. 1972.

Stat. Kiadó c. kötet 323. lap

Dombóváros nk.

Lakóinak száma 1920-ban: 1394

Területe: 2566 K. hold

<u>Annak megoszlása:</u>	1- 10 holdig	1517 hold	162 egyén	/59,2 %/
	10- 50 holdig	182 hold	26 egyén	/ 7,1 %/
	50- 100 holdig	-	-	-
	100- 500 holdig	192 hold	2 egyén	/ 7,5 %/
	500-1000 holdig	675 hold	1 egyén	/26,2 %/
	1000 holdon felül	-	-	-

20 - nál több munkát foglalkoztató gyár

Helyben lakó orvos: nincs

Legközelebbi orvos:

Kunágota, 7 km.

I. A községben van:

1. ártézi kút-, mélyfúrás 2
2. kecsma 2
3. közfürdő -

Helyben lakó szülésznő:

1 községi baba

4. 270 lakóházig 481 lakórésszel

II. A lakosságból

1. belterületen lakik mind
2. külterületen -

Gyógytár: Kunágota, 7 km.

Legközelebbi kórház: Gyula, 26 km

Születés, halálozás, természetes szaporulat

Évszám	Lakosság száma	Születés		Halálozás		Természetes szaporulat		Házasságkötések száma
		összesen	élve születés	abszolút számban	%-ban	abszolút számban	%-ban	
1920	1394	56	56	18	12,9 %	38	27,2 %	13
1921	1432	53	53	26	18,2 %	27	18,8 %	14
1922	1459	47	45	29	19,8 %	15	10,9 %	15
1923	1475	45	43	22	14,9 %	21	14,2 %	21
1924	1496	53	51	20	13,3 %	31	20,7 %	12
1925	1527	40	39	21	13,7 %	15	11,2 %	12
1926	1545	56	55	15	9,7 %	40	25,8 %	13
1927	1585	52	52	30	18,9 %	22	13,8 %	15
1928	1607	47	47	19	11,8 %	28	17,4 %	5
1929	1635	40	39	18	11,0 %	21	12,8 %	13
1920-29	1515	489	480	213	14,3 %	262	17,2 %	140
évi átlag					14,3 %		17,2 %	

Felhasznált irodalom

1. Dr. Madai Pál: Békés megye története
1960. Kézir. Békéscsaba
2. Dr. Józ Iare: Csánád - ~~szék~~ - Terentál vármegyék 10 évi
népszámlai adatai.
Maké. 1951.
3. Iskolai törzskönyvek
4. Juhász Gábor ny. igazgató személyes visszaemlékezései
5. Busa Lajos ny. hivatalsegéd /89 éves/
6. Busa Károly tanbíróas Lenin u.
7. Nyerges János tanbíróas Kossuth u. visszaemlékezései.

ÉVKÖZI ÉRTESETŐ

a mindennapi iskola IV. osztályáról.

Köznevelési évközi értesítő: 1929/1930. 19.../19...

Magaviselete

Szorgalma

Előmenetele

*Mulasztott 2 félnapot félnapot.

Nem igazolt félnapot félnapot.

Jegyzet:

Láttam: tanító. *Kovács József* tanító.

Láttam: szülő (gyám). *Jakab János* szülő (gyám).

Húsvétkor: 1929/1930. 19.../19...

Magaviselete

Szorgalma

Előmenetele

Mulasztott félnapot félnapot.

Nem igazolt félnapot félnapot.

Jegyzet:

Láttam: tanító. *Kovács József* tanító.

Láttam: szülő (gyám). *Jakab János* szülő (gyám).

Kalay

a mindennapi elemi iskola IV. osztályáról tanulója az 1929/1930. iskolai év végén a következő osztályzatot érdemelte:

Magaviselete *Erősen teljes*

Szorgalma *valtó*

Hit- és erkölcsstan *jeles*

Magyar nyelv: *jeles*

- a) Beszéd- és értelemgyakorlatok *jeles*
- b) Olvasás és olvasmánytárgyalás *jeles*
- c) Írás *jeles*
- d) Fogalmazás *jeles*
- e) Helyesírás és helyi magyarázat *jeles*

Számítan és mértan *jeles*

Földrajz *jeles*

Természeti és gazdasági ismeretek: *jeles*

- Természetrész, gazdaságtan és háztartástan

Rajzolás *jeles*

Éneklés *jeles*

Kézimunka *jeles*

Testgyakorlás *jeles*

Mulasztott *2* félnapot.

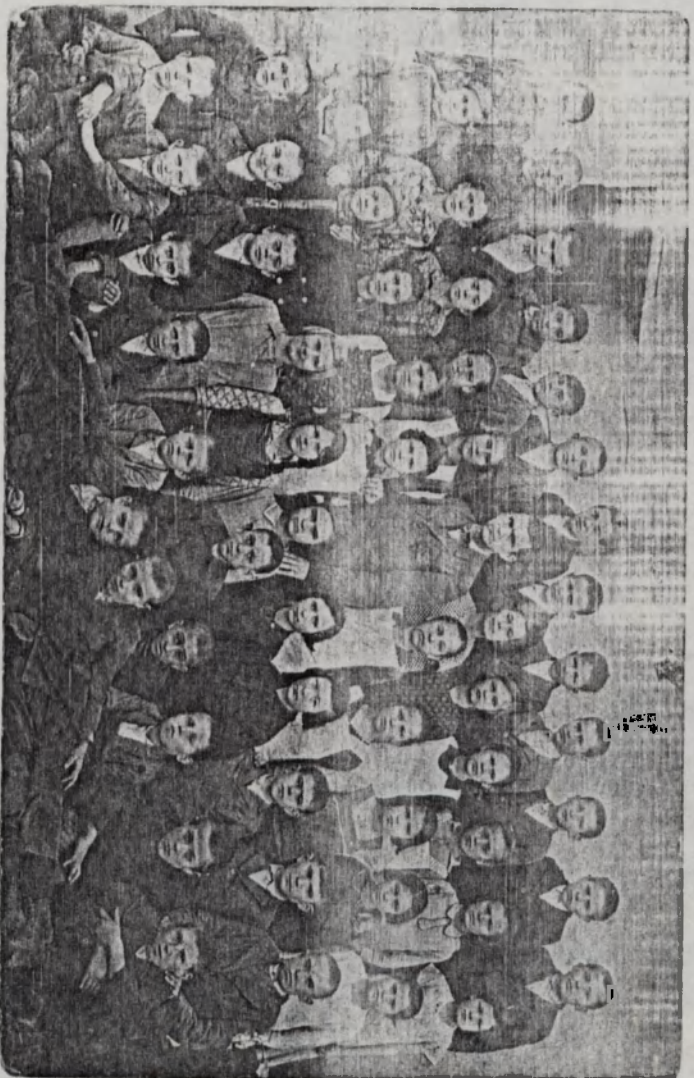
Nem igazolt félnapot.

Köznevelési évközi értesítő 1929/1930. évi június hó 25. napján

Jakab János igazgató-tanító (gazdálkodási elnök)

Kovács József tanító.

Fikker Dániel eredeti aláírása.

Flachs / Honqital / Davis' s Antigua
1932 - 44.

Iskolai csoportképek az
1940-es évekből.

!
Áttalános Iskola technikai
dolgozói az 1960-as években

Paula Józsefne
szakképző

Verik Pál
hivatásos

Fodor Istvánne
hivatásos

Tóth Antolne
háztartási

Általános Iskola tanárai
a 1960-as években.

Juliász Gáborné

Kónya Beáta

Kovács Béla

Kónya Beáta

Kónya István

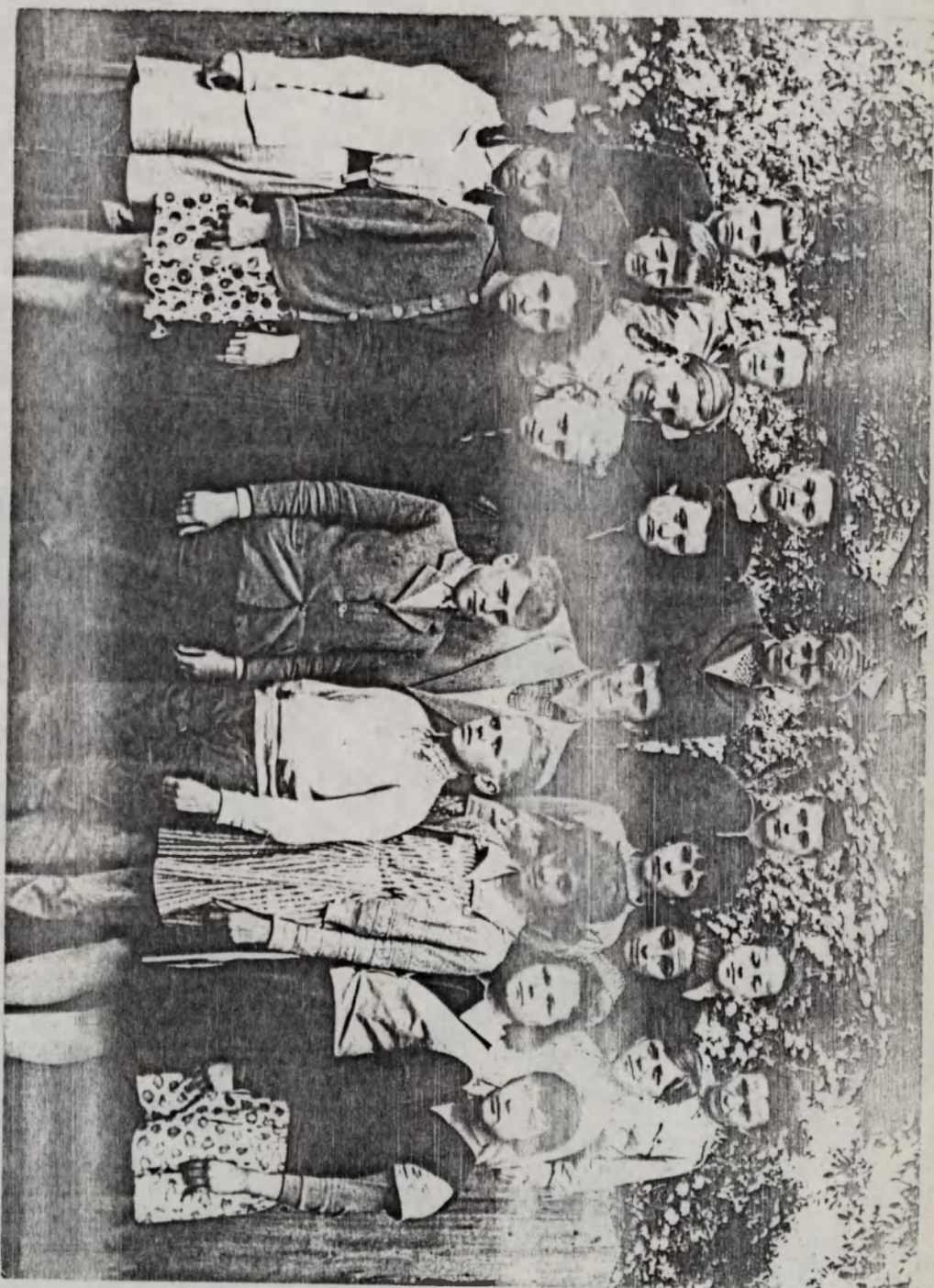
Kollár Dóra

Fáyér Rudolffné

Kuck Erika

Myron Jones is on the left
1964 - 1965

Dolgopók Általános Iskola 8. a.
hallgatói és a nevelőtestület tagjai
1964.-ben

Fotoszakhor az iskolában
1982.

A dembitatcai A.M. Székely 1975-ben végzett tanulói

D. MIHAIL DEȘONIU

K. NÁNDOR ISTVÁN

SZÉKELYS ATTILA

B. JOZSEF

B. JÁNOS

K. BÉLA

találomra:
1980-
ban

M. E. E. E. E.

T. ERIKA

P. R. R. R. R.

K. ISTVÁN

D. M. M. M. M.

M. V. E. E. E.

K. ZOLTÁN

G. LÁSZLÓ

H. IMRE

A. LÁSZLÓ

K. PÉTER

S. GÁBOR

S. ANNA

S. L. L. L. L.

D. M. M. M. M.

R. M. M. M. M.

B. T. T. T. T.

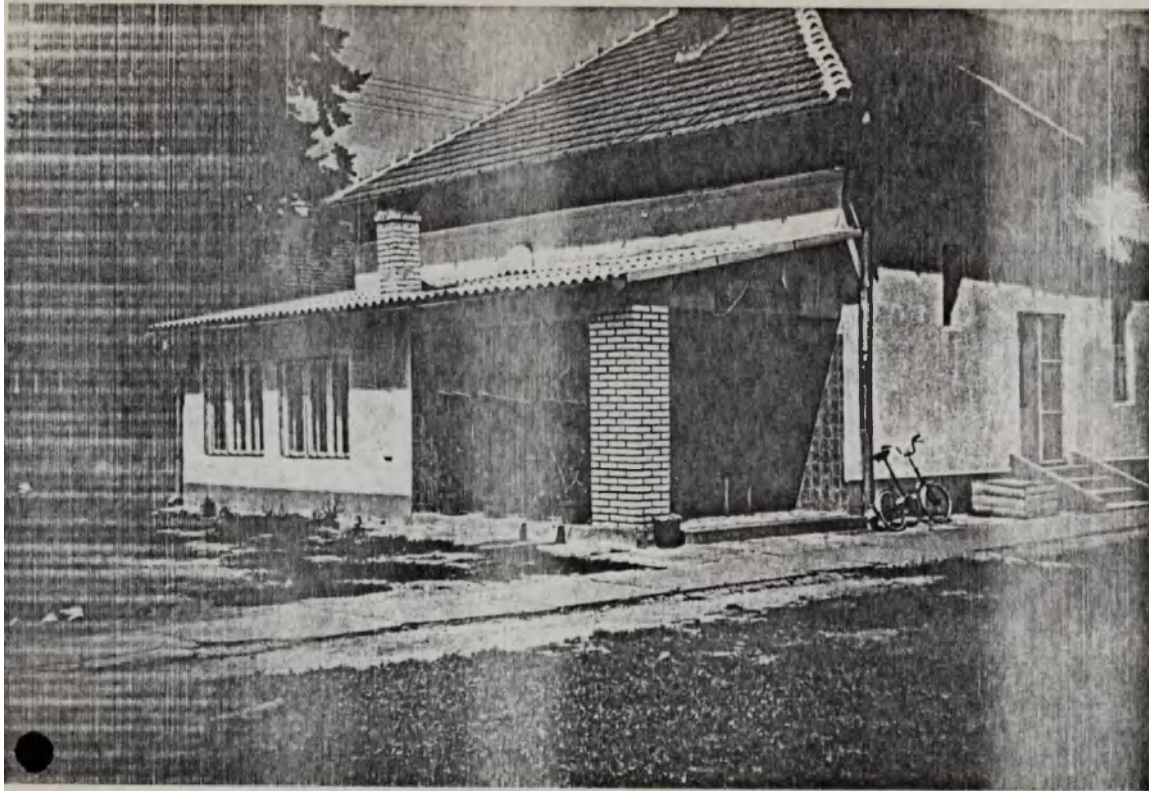
P. B. B. B. B.

*A munkán aiel kőnöl,
& tudja, ki málitál,
hogy epp általa dőpül,
főstőlő főr a áltag*

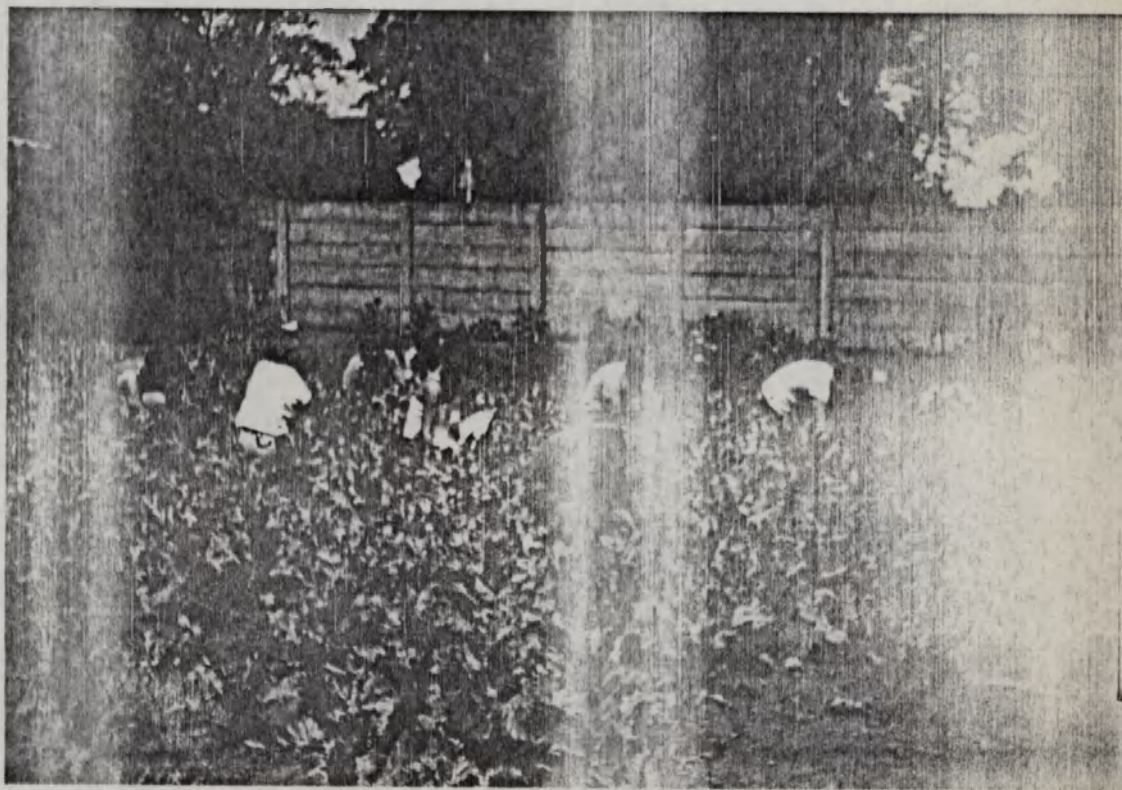

Tanulmányi kirándulás a szanatórium
Arborétumban. 1981.

Iskolaszövetkezeti volt lakóháza
1982.

Az Iskolaszövetkezet mezőgazdasági csoportjának tagjai munkát végeznek.
1982.

Talalkozó
és
bűvés program

a
nygykamorás
üttönökkel

1982
télén.

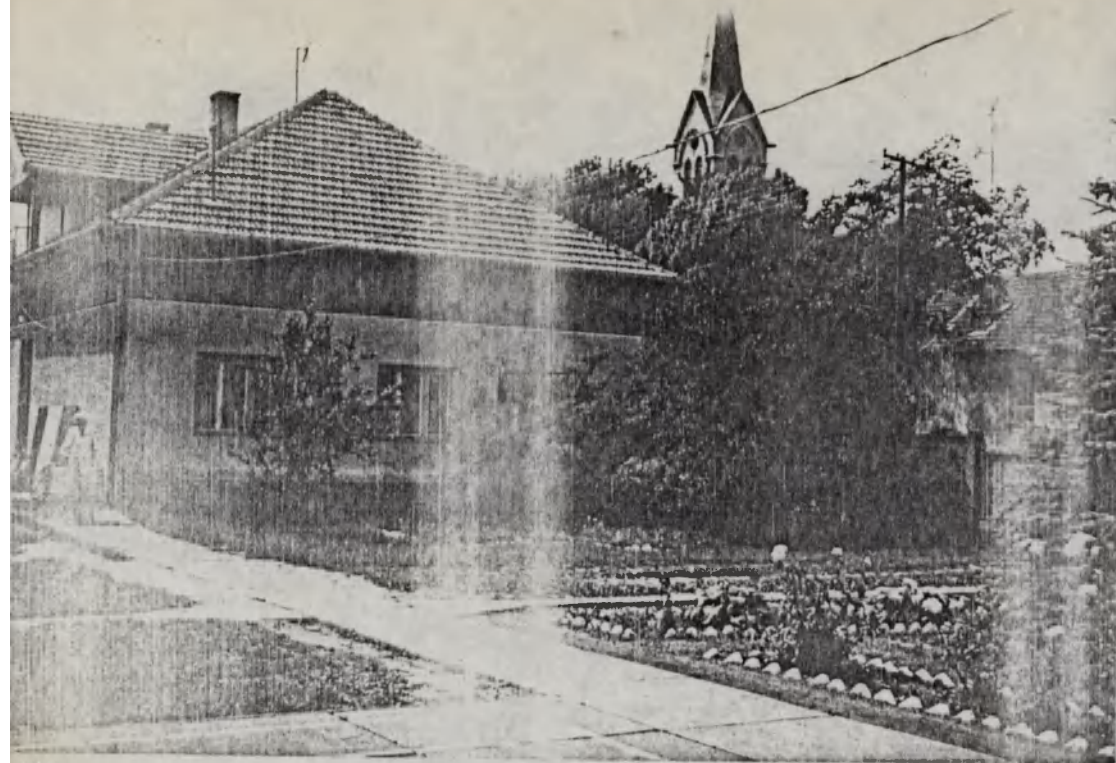

Utkinoh
Jansangi
Muisana

1982.

I. sz.

épület

Dombrátosi Általános
Iskola
épületeinek és udvarjának
látványa

1983.

I. sz.
épület.

